

A Kínáról kialakult kép a magyar médiában

Dr. Matura Tamás, Ph.D.

Kutatási jelentés

Közép-európai Ázsia Kutató Központ

2022 május

Budapest

ÖSSZEFOGLALÓ

- Az egyes Kínával kapcsolatos témák leginkább akkor kerülnek napirendre a magyar médiában, ha azoknak egyúttal magyar belpolitikai jelentőségük is van.
- A kínai vakcinák hatékonysága, a Fudan Egyetem ügye és a kínai befektetések és hitelek kérdése volt a három legfontosabb Kínával kapcsolatos téma 2021-ben.
- Mindegyik vizsgált témakörrel tájékoztatott a kormánypárti és az ellenzéki, illetve független média, azaz nem találtunk olyan Kínához kötődő ügyet, amelyet valamely médium igyekezett volna agyonhallgatni.
- A Kínáról kialakult kép leginkább a hazai belpolitikai törésvonalak mentén válik ketté. A pozitív hangvétellű médiahíradásokban leginkább a magyar kormány Kína-politikáját dicsérik, nem pedig magát a Kínai Népköztársaságot.
- Kína egyelőre nem rendelkezik erős és rendszerszintű befolyással a magyar médiában.
- A kutatás alapján valószínűsíthető, hogy a Kínával kapcsolatos közvélemény tovább polarizálódott 2021 folyamán. A kormánypárti szavazók között a pozitív média narratíva erősíthette a Pekingről kialakult kedvező képet, míg az ellenzéki és független média fogyasztói körében tovább romolhatott a KNK megítélése.
- Fontos megjegyezni, hogy a főbb hazai médiumok 2021-ben megjelent híradásaiban nem látni nyomát közvetlen és rendszerszintű Kínai információs kampányoknak

A kutatás háttere

A Kínai Népköztársaság (KNK) gyors gazdasági, politikai és katonai fejlődése az elmúlt évtizedek egyik legmeghatározóbb folyamata a fennálló globális rend jövője szempontjából. Immáron közhelyszerű igazságnak szokás tekinteni, hogy Peking történelmi szempontból igen rövid idő alatt egy szegény és elmaradott országból a világ legerősebb gazdasági nagyhatalmai közé emelkedett. Ezzel párhuzamosan – bár gazdasági erejétől időben némileg lemaradva – fokozódik Kína médiajelenléte a világban, amely részben tudatos törekvései eredménye, részben pedig a nyugati média mind nagyobb érdeklődéséből fakad. Ezekből a folyamatokból nem maradt ki hazánk, Magyarország sem. Igaz ugyan, hogy Budapest kifejezetten szívélyes viszonyt ápol a Kínai Kommunista Párt által vezetett kelet-ázsiai országgal, a nyugati szövetségi rendszer tagjaiként fontos figyelemmel követnünk, hogy milyen kép alakult ki Kínáról a hazai közvélemény befolyásolására leginkább alkalmas médiumokban, mely hírforrások közölnek Kína kapcsán leginkább pozitív, vagy épp ellenkezőleg, inkább negatív, esetleg félrevezető híreket. Azt is érdemes megvizsgálni, hogy milyen Kínával kapcsolatos témák szerepelnek gyakrabban egy-egy médium palettáján, és melyek azok, amelyeket inkább hanyagolnak. Mindezek alapján felrajzolható a hazai főbb média orgánumok Kínával vagy a Kínához fűződő magyar külkapcsolatokkal szembeni álláspontja, attitűdje. Ennek jelentőségét jól jelzi, hogy míg az előző évtizedben szinte teljes belpolitikai konszenzus övezte a magyar-kínai kapcsolatok fontosságát¹, addig a 2022-es választást megelőző évben – talán a magyar politikatörténetben először – komoly kampánytémává vált Kína és a magyar-kínai kapcsolatok helyzete, részben a COVID-19 járvány, részben a Fudan Egyetem kapcsán kialakult közéleti vitáknak köszönhetően.

Módszertan

A kutatás során az elemző csapat a meghatározónak tekinthető hazai médiumok (index.hu, origo.hu, hvg.hu, 444.hu, 24.hu, telex.hu, Népszava, Magyar Nemzet, hirado.hu, Kisalföld) online elérhető keresői segítségével áttekintették a 2021. év folyamán megjelent mindazon híradásokat, amelyek valamilyen módon kapcsolódtak a vizsgált időszak legfontosabb, Kínával

¹ Matura Tamás: A Kínáról szóló diskurzus a magyar Országgyűlésben, AMO, Policy Paper 06, June 2019. (https://mapinfluence.eu/wp-content/uploads/2019/06/AMO_PP06_A-Ki%CC%81na%CC%81ro%CC%81-szo%CC%81lo%CC%81-diskurzus-a-magyar-Orsza%CC%81ggyu%CC%8Ble%CC%81sben.pdf)

összefüggő témáit. Az alábbi témakörök és kulcsszavakat kerültek be első körben a kutatás látókörébe:

- A kínai járványkezelés
- A vírus eredete és Vuhan
- A kínai vakcinák hatékonysága
- A vakcinadiplomácia (kínai és magyar részről egyaránt)
- A maszkdiplomácia
- A kínai lélegeztetőgépek ügye
- A kínai hitelek és befektetések témaköre (beleértve a Belgrád-Budapest vasutat)
- A Fudan Egyetem
- Az 5G és a Huawei témája

A kutatás során átfésült több ezer cikk közül végül 1030 híradás bizonyult relevánsnak, mert vagy egy vagy több fent említett témakört érintett mélységében. Kimaradtak azok a cikkek azonban, amelyekben megjelent valamely vizsgált téma, de csak az említés vagy felsorolás szintjén. Az elkészült adatbázisba bekerült cikkeket a kutatócsoport kódolta aszerint, hogy a cikk hangvétele nagyon negatív, negatív, semleges, pozitív vagy nagyon pozitív üzeneteket közvetített Kína kapcsán. Fontos megjegyezni, hogy a kódolás során nem vizsgáltuk a cikk és a közvetített üzenet igazságtartalmát, csupán azt, hogy az olvasóban milyen értékítéletet alakíthatott ki az adott híradás Kínával összefüggésben. Ezt követően statisztikai elemzés módszereivel vizsgáltuk, hogy egy-egy médium összességében, illetve témánként átlagosan milyen irányú üzenetet közvetített, és azt, hogy mely témákkal foglalkozott gyakrabban, és mely témákkal ritkábban. Az előzetes eredmények alapján végül két témakört (maszkdiplomácia és a lélegeztetőgépek ügye) kivettünk az elemzési keretből, mert csupán az összes cikk elenyésző arányában (0,8 ill. 1,8%) foglalkoztak velük a vizsgált időszakban.

A kutatás kódolási folyamatában pótolhatatlan segítséget nyújtott Kiss Balázs.

A kutatás korlátai

Mint minden tudományos kutatásnak, e projektnek is megvannak a maga módszertani korlátai. Egyfelől csupán az ún. *mainstream*, azaz fősodorvonalbeli és országos médiára koncentrálnak, azaz nem terjed ki a kisebb kiadványokra, a bulvármédiára és a közösségi médiára,

illetve csak részben fedi le a helyi médiumokat. Ennek oka leginkább a korlátos erőforrásokban keresendő, hiszen így is sokezernyi híradást kellett manuálisan fellelni és átolvasni. Ugyanakkor – a hazai médiaviszonyok ismeretében – alappal feltételezhető, hogy a kutatásba bevont médiumok közvetlen és közvetlen módon meghatározzák a hazai közbeszédet, hiszen nem csupán eredeti megjelenésük (akár nyomtatott, akár online formában) fejt ki hatást, hanem saját közösségi média platformjaikon is ugyanezeket a híryananyagokat közlik. A helyi médiumok részletes kutatásának hiányát hivatott pótolni a Kisalföld bevonása a vizsgált médiumok körébe, hiszen az a KESMA tagjaként szinte szóról szóra ugyanazokat a híradásokat jelenteti meg, mint többi laptársa az ország minden szegletében.

Nem terjed ki továbbá a kutatás a televíziós híradásokra, mert azok vizsgálata rendkívül nehézkes, sőt, gyakran lehetetlen, mivel az év folyamán közvetített, összesen több ezer híradó szövege nem fellelhető és így nem kereshető.

További módszertani problémát jelentett a cikkek hangvételének kódolása esetén a kutatócsoport tagjainak egyéni hermeneutikai puffere, azaz saját helyzetükből fakadó értelmezési keretük, látásmódjuk, amely esetlegesen akaratlan módon befolyásolhatta azt, hogy egy adott szöveget negatív, semleges vagy pozitív üzenetként értelmeztek. E bizonytalanság minden hasonló kutatás esetén fennáll. Bár vannak arra irányuló törekvések, hogy mesterséges intelligencia és algoritmusok segítségével automatizálják és semlegesítsék a kódolás folyamatát (illetve képesek akár a média egészét feldolgozni), ezek a kísérletek a korábbi tapasztalatok alapján még nehezen küzdenek meg a nem angol nyelvű szövegek jelentette kihívásokkal, így alkalmazásuk mellőzendő. A fenti aggodalmakat jórészt eloszlatta azonban a kutatás eredménye, hiszen az egyes médiumok Kínával kapcsolatos attitűdje megfelel a hazai köztudatban ezen kiadványokkal kapcsolatban kialakult véleményeknek (ld. alább), és eredményeink nem ütköznek a korábban megjelent szakirodalommal sem.

Szakirodalmi áttekintés

Az elmúlt négy év folyamán több, a közép-európai médiában Kínáról közvetített képet vizsgáló tanulmány is született nemzetközi együttműködés keretében. Az első nagyobb, a 2010 és 2017 közötti időszakot felölelő kutatást a prágai AMO vezetésével cseh, lengyel, magyar és szlovák

kutatók folytatták le.² A magyar helyzet kapcsán a zárótanulmány megállapította, hogy Kínával kapcsolatos médiadiskurzust befolyásolja az adott médium politikai beállítottsága, a kormányhoz közelinek gondolt hírforrások pozitívabb, az ellenzékinek véltek pedig negatívabb képet festenek a Népköztársaságról. Ennek egyik oka az lehet, hogy 2010-es hatalomra kerülését követően az Orbán kormány célul tűzte ki a Kínai Népköztársasághoz fűződő üzleti kapcsolatok megerősítését, azonban az Unió és Budapest közötti viszony megromlásával párhuzamosan egy új, politikai elem is szerepet kapott. A magyar kormány számos olyan politikai gesztust tett Peking irányába – gyakran éppen az Unióval szembe szegülve – amely arra utal, hogy a miniszterelnök politikai tőkét kovácsolna Peking esetleges támogatásából az EU-val szemben. Míg a 2010-et megelőző időszakban a Fidesz tagjai bizonyultak a leginkább Kína-ellenesnek Országgyűlési felszólalásaik alapján, a választási győzelmet követően azonban lényegében megszűntek a kritikus megszólalásaik.³ Mindez természetesen lecsapódott a kormányhoz közeli médiumok hangvételében (MTVA és a KESMA csoport), míg a független és ellenzéki kötődési médiumok többnyire szembehelyezkedtek a kormányzati állasponttal Kína kapcsán is 2010 és 2017 között.

Három évvel a MapInfluenCE projekt fent ismertetett első tanulmányát követően a kutatócsoport ismét kulcsfontosságú kérdéseket tett fel arra vonatkozóan, hogy a gazdasági kérdések (kínai beruházások) és a biztonsági aspektus (Kína részvétele az 5G hálózatok kiépítésében) hogyan alakult a visegrádi országokban 2020 végéig. Az eredmények alapján kiviláglott, hogy a kormányhoz közeli sajtóorgánumok továbbra is pozitívabban tudósítottak Kínáról, mint az ellenzéki és független média. A kormánypárti sajtó azonban ritkán dicsérte magát Kínát. Kiemelték a magyar külpolitika sikereit a Kínával fűződő szorosabb kapcsolatok kialakításában, és hangsúlyozták a kétoldalú gazdasági és politikai kapcsolatok fontosságát, azaz inkább a magyar Kína-politikát tüntették fel pozitív színben, mintsem közvetlenül a Kínai Népköztársaságot.⁴ Mindez azonban nem akadályozta azt, hogy az egyes pártok szavazóiban

² Ivana Karásková, Tamás Matura, Richard Q. Turcsányi, Matej Šimalčík: Central Europe for Sale: The Politics of China's Influence, AMO, Policy Paper 03, April 2018. (https://mapinfluence.eu/wp-content/uploads/2018/04/AMO_central-europe-for-sale-the-politics-of-chinese-influence-3.pdf)

³ Matura Tamás: A Kínáról szóló diskurzus a magyar Országgyűlésben, AMO, Policy Paper 06, June 2019. (https://mapinfluence.eu/wp-content/uploads/2019/06/AMO_PP06_A-Ki%CC%81na%CC%81ro%CC%81l-szo%CC%81lo%CC%81-diskurzus-a-magyar-Orsza%CC%81ggyu%CC%8Ble%CC%81sben.pdf)

⁴ Ivana Karásková, Alicja Bachulska, Tamás Matura, Matej Šimalčík: Careful or careless? Debating Chinese Investment and 5G technology in Central Europe, AMO, Policy Paper, May 2021. (https://mapinfluence.eu/wp-content/uploads/2021/06/Mapinfluence_policy-paper_careful-or-careless_A4_web_09-1.pdf)

ne csak a magyar kormány Kína-politikájáról, hanem magáról a Népköztársaságról is markáns vélemény alakuljon ki. Ahogy az cseh Palacký Egyetem által elindított Sinophone projekt 2020 második felében lezajlott közvéleménykutatási adataiból kiderült⁵, Kína magyarországi megítélése is a belpolitikai törésvonalak mentén húzódik, és a Pekinggel szembeni ellenszenv vagy szimpátia elsősorban attól függ melyik pártra (nem) szavaz az illető. Bár logikusnak tűnhetne, hogy főként a baloldali szavazók rendelkeznek kevesebb ellenérzéssel a látszólag kommunista Pekinggel szemben, valójában Kínát leginkább a Fidesz szavazói kedvelik, erősen felülreprezentáltak a Pekinggel szemben pozitív véleménnyel lévők csoportjában.⁶ Egyértelműnek tűnik a kormányzati kommunikációban és kormányhoz közelálló médiumok közvetítésében megjelenő pozitív narratíva és a korábban erősen anti-kommunista kormánypárti szavazók Kínával kapcsolatos véleményének pozitív irányú elmozdulása közötti összefüggés.

A jelen kutatás kapcsán további fontos és érdekes szempont, hogy a korábbi években nem volt jele kínai (dez)információs vagy más, a közvélemény befolyásolását célzó szisztematikus tevékenységnek Magyarországon. Bár más európai uniós tagállamokban az ún. farkas harcos diplomácia keretében megjelentek kezdetleges kínai törekvések a helyi diskurzus befolyásolása vagy akár összezavarása érdekében, ezek hazánkban nem fordultak elő. Ennek egyik valószínű oka az, hogy az elmúlt évtizedben a magyar kormány olyannyira baráti viszont alakított ki Pekinggel, ami mindezt feleslegessé tette Kína számára.⁷

Főbb megállapítások

Nem okozott meglepetést, hogy az egyes Kínával kapcsolatos témák médiamegjelenésének gyakorisága erősen összefügg azok belpolitikai jelentőségével. Így, mint az az 1. ábrán is látható, sorrendben a kínai vakcinák hatékonysága (26,7%), a Fudan Egyetem ügye (23,53%), és a kínai hitelek és befektetések (14,32%) témakörében született a legtöbb híradás 2021-ben.

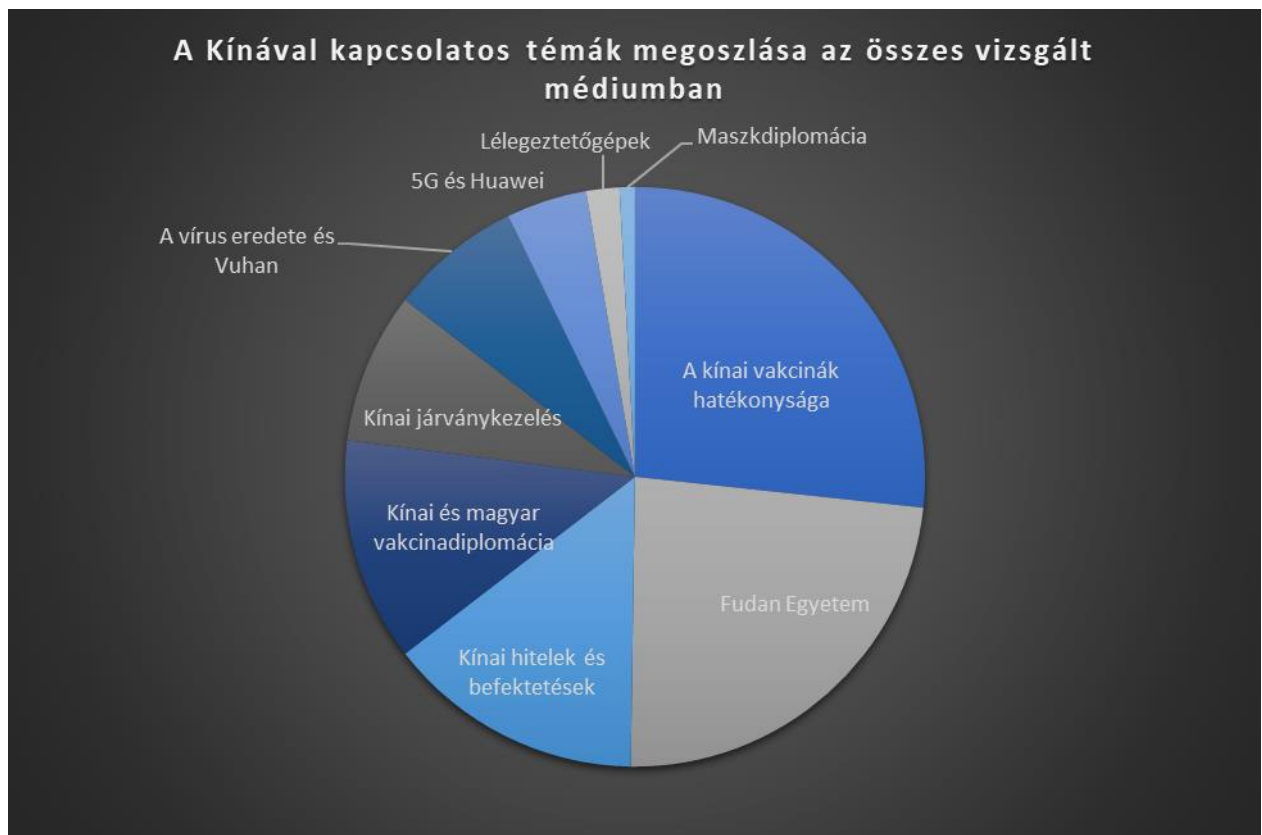
⁵ Sinophone Borderlands Project: Global Views on China, 2020. (<https://sinofon.cz/surveys/>)

⁶ Matura Tamás: Ki szereti Kínát?, MÉRCE, 2021. január 20. (<https://merce.hu/2021/01/20/ki-szereti-kinat/>)

⁷ Matura Tamás: Hungary: no need for a Chinese soft-power strategy, In: China's Soft Power in Europe - Falling on Hard Times, European Think Tank Network on China, April 2021. (https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/etnc_2021_-_chinas_soft_power_in_europe_-_falling_on_hard_times.pdf)

E három téma kapcsán alakult ki a legnagyobb belpolitikai vita a vizsgált időszakban, hiszen a kínai vakcinák megbízhatóságával kapcsolatos kételyek nagy vihart kavartak a közvéleményben, akárcsak a Fudan Egyetem budapesti megjelenését övező kérdések, vagy éppen a kínai hitelek és befektetések ügye. Ezeket leszakadva követik azok a témák, amelyeknek magyar belpolitikai vonatkozása korlátozott vagy éppen elenyésző. Míg a vakcinadiplomácia (12,46%) esetén még fellelhető magyar szál, hiszen a kínai oltóanyagok magyarországi importja, majd esetenkénti tovább ajándékozása is ide tartozik, addig a kínai járványkezelés minősége (8,44%), a vírus eredetének kérdése (7,35%), az 5. generációs mobiltechnológia és a Huawei (4,49%) ügyei már kevés belpolitikai relevanciával bírtak, így a híradások terén is elmaradt a részarányuk az előzőekben említett témákétól. (a maszkdiplomácia és a lélegeztetőgépek témakörei pedig szinte teljesen jelentőségüket veszítették 2021-re, míg 2020-ban még komoly hullámokat vertek)

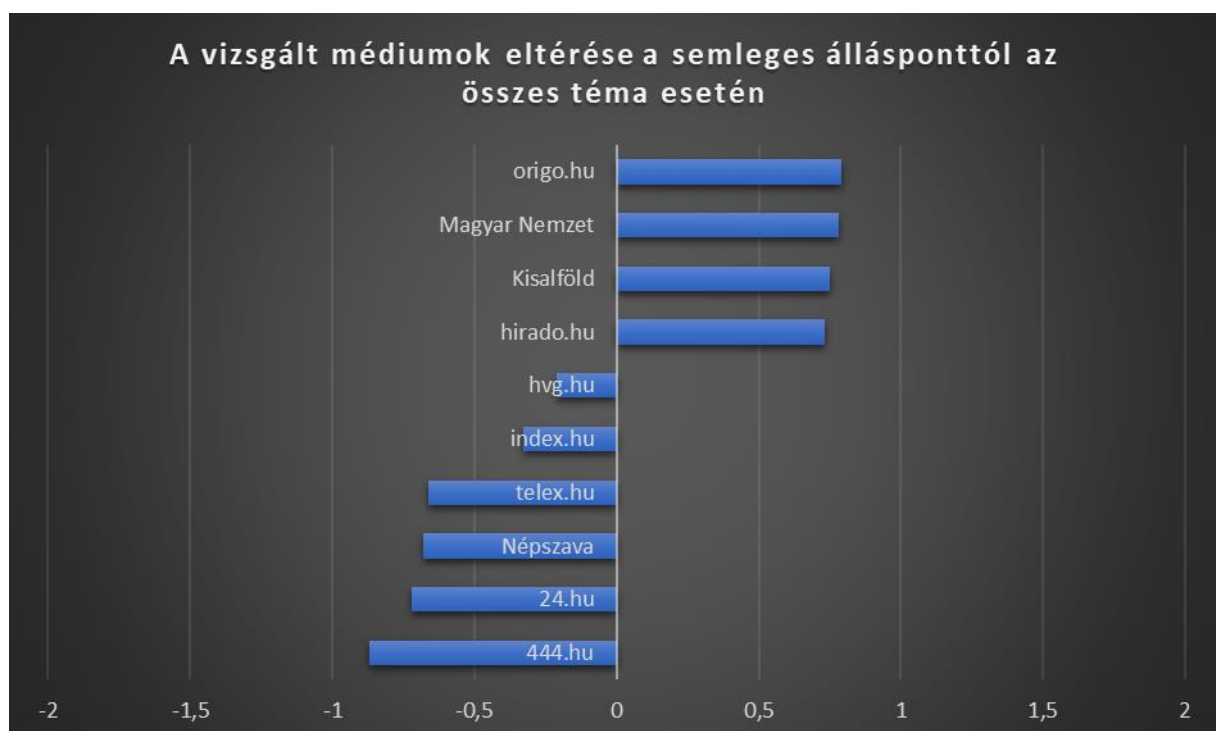
1. ábra

Figyelemreméltó, hogy nem fedezhető fel mintázat az egyes médiumok által felkapottabb vagy éppen hanyagoltabb témák terén, azaz nem mondható el, hogy a kormányhoz közelebb álló orgánumok vagy éppen a független és ellenzéki sajtó bizonyos témákat előnyben részesített volna, vagy éppen ellenkezőleg, agyonhallgatott volna. Abban azonban markáns különbségek mutatkoznak, hogy egy-egy témát az adott hírforrás inkább pozitív vagy inkább negatív formában tált a releváns cikkein keresztül.

Ahogy a 2. ábrán látható az összes vizsgált témakör átlagában az origo.hu, a Magyar Nemzet, a Kisalföld és a hirado.hu (azaz lényegében az MTVA) a -2-től +2-ig terjedő skálán a semleges álláspontnál jelentősen pozitívabb üzeneteket közvetített Kína kapcsán. Ugyanakkor a hvg.hu, az index.hu, a telex.hu, a Népszava, a 24.hu és a 444.hu a semleges álláspontnál többnyire negatívabb módon tudósított a Kínával összefüggő ügyekben. Az így kirajzolódó kép szinte tökéletesen megfelel a vizsgált sajtóorgánumok politikai hovatartozásával kapcsolatos közvélekedéseknek, azaz a kormányhoz közelállóknak tekintett források pozitív irányban, míg a függetlennek vagy ellenzékinék ismert szerkesztőségek inkább negatív irányban tértek el. Egyedül a 2021-ben már jórészt kormánypárti kötődésűnek tekintett index.hu lóg ki némileg a sorból, de ez valószínűleg annak tudható be, hogy az átalakulást követően bevallott cél volt az index.hu fogyaszthatóságának fenntartása ellenzéki olvasók számára is.

2. ábra

Ahogy az egyes témakörök kapcsán azonban nem minden esetben ugyanez a kép rajzolódik ki. Bár a kormánypártinak tartott médiumok az esetek többségében pozitív irányban tértek el a semleges állásponttól, a vírus eredetéről és Vuhanról szóló híradások minden egyes sajtóorgánium esetén többnyire negatív képet festettek Kínáról és az 5G-Huawei kérdéskörben is a legtöbb vizsgált kiadvány a spektrum kedvezőtlenebb iránya felé mozdult el. Ezt magyarázhatja az is, hogy e két témának 2021 folyamán minimális belpolitikai jelentősége volt, magyar vonatkozása alig volt, és emiatt leginkább a nemzetközi (nyugati) média többnyire negatív hangvételű híradásaira támaszkodhattak a hazai szerkesztőségek is.

A leggyakrabban felmerült téma a kínai vakcinák hatékonyságának ügye volt, amely egyrészt szó szerint élet-halál kérdésként jelent meg a médiában, másrészt a leginkább átpolitizált diskurzusá vált Magyarországon. Míg a kormányközelinek vélt sajtó leginkább a kínai oltóanyagok megbízhatóságát, jól bevált technológiáját, nemzetközi elterjedtségét vagy az azokat felvevő hazai hírességek példáit helyezte előtérbe, addig a független és ellenzéki kötődésű híradások sokkal inkább a rossz teszteredményeket, a hiányos dokumentációt, a negatív nemzetközi tapasztalatokat domborították ki. A vizsgált témák kapcsán megjelent összes cikk 32-37 százaléka foglalkozott a vakcinák hatékonyságával az origo.hu, a Népszava, a Magyar Nemzet és a hirado.hu esetén (természetesen más-más hangvétellel), míg a többi vizsgált médium esetén ennél némileg kisebb arányt tapasztalhattunk, de természetesen minden orgánium sokat foglalkozott a kérdéssel.

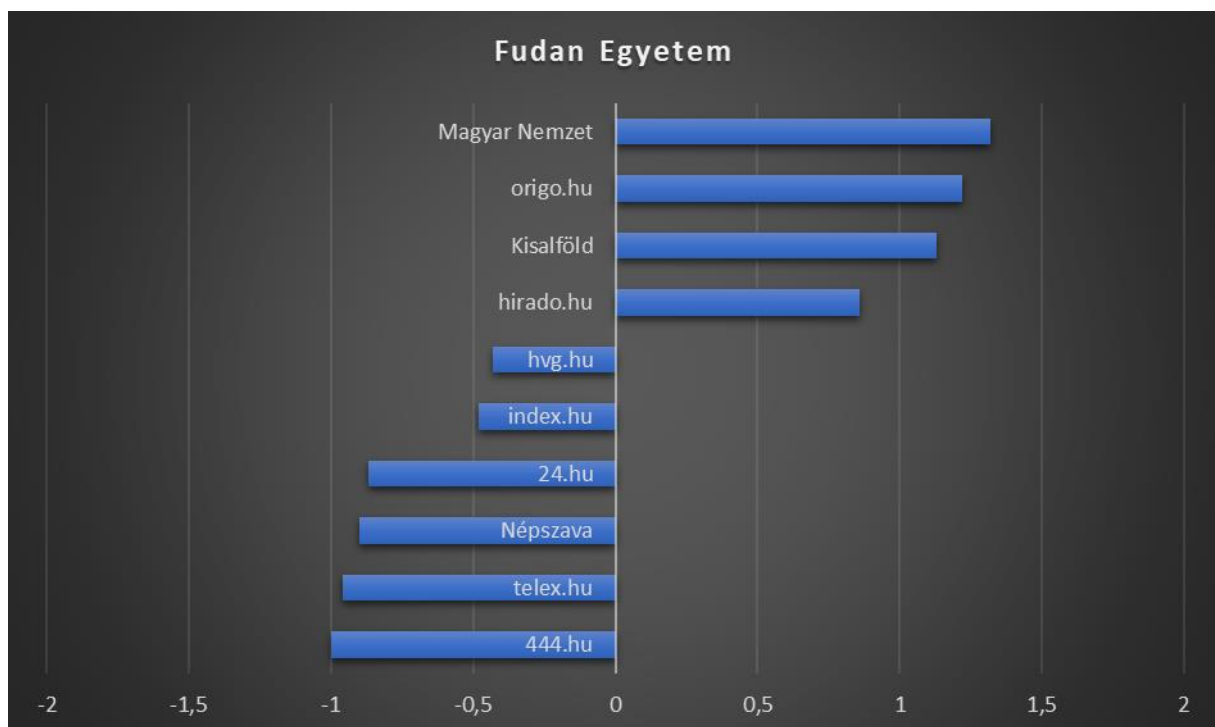
3. ábra

Közel ekkora érdeklődést váltott ki, de talán még nagyobb közéleti hullámokat vert a Fudan Egyetem tervezett budapesti campusának az ügye. A hírek szerint kínai hitelből, kínai munkások által megépítendő egyetem 4-500 milliárd forintba kerülne a magyar adófizetőknek. A kritikus hangok szerint mindez azt jelentené, hogy a magyar állam többet költene a kínai egyetemre, mint a teljes magyar felsőoktatás éves támogatására, ráadásul meglátásuk szerint ez alkalmat adna Peking számára ideológiai befolyásának növelésére, vagy akár hírszerzési tevékenységének fokozására Magyarországon. A támogató hangvételű kommentárok szerint azonban a világ egyik legjobb egyeteméről van szó, amelynek letelepedése hazánkban nem csupán a magyar felsőoktatás számára jelentene világszínvonalú lehetőségeket és minőségi ugrást, de az egész magyar gazdaság versenyelőnyhöz jutna ezáltal. Az időnként propagandisztikus cikkek hangsúlyozták, hogy az „ellenzéki félelmek” légbőlkapottak, hiszen a Fudan rengeteg nyugati egyetemmel is együttműködik, sőt, felszólalt ott Barack Obama, Christine Lagarde vagy akár Soros György is. Kifejezetten sokat foglalkozott a témával a telex.hu, amely a kutatás számára releváns cikkeinek felét a Fudan ügyének szentelte, de Népszava esetén is 37 százalékos arányt láthatunk, míg a többi médium nagyjából minden ötödik cikkben érintette a témát. A Fudanról szóló hírek számát nagyban

növelte, hogy a választásokat megelőző pár hónapban került terítékre, ráadásul az ellenzéki politikusok most először láttak lehetőséget abban, hogy a magyar kormány Kína politikájának (vagy akár magának Kínának) a kritikáján keresztül növeljék támogatottságukat. Így a Fudan kapcsán elmondható, hogy először vált komoly belpolitikai, sőt választási témává Kína és a magyar-kínai kapcsolatok ügye.

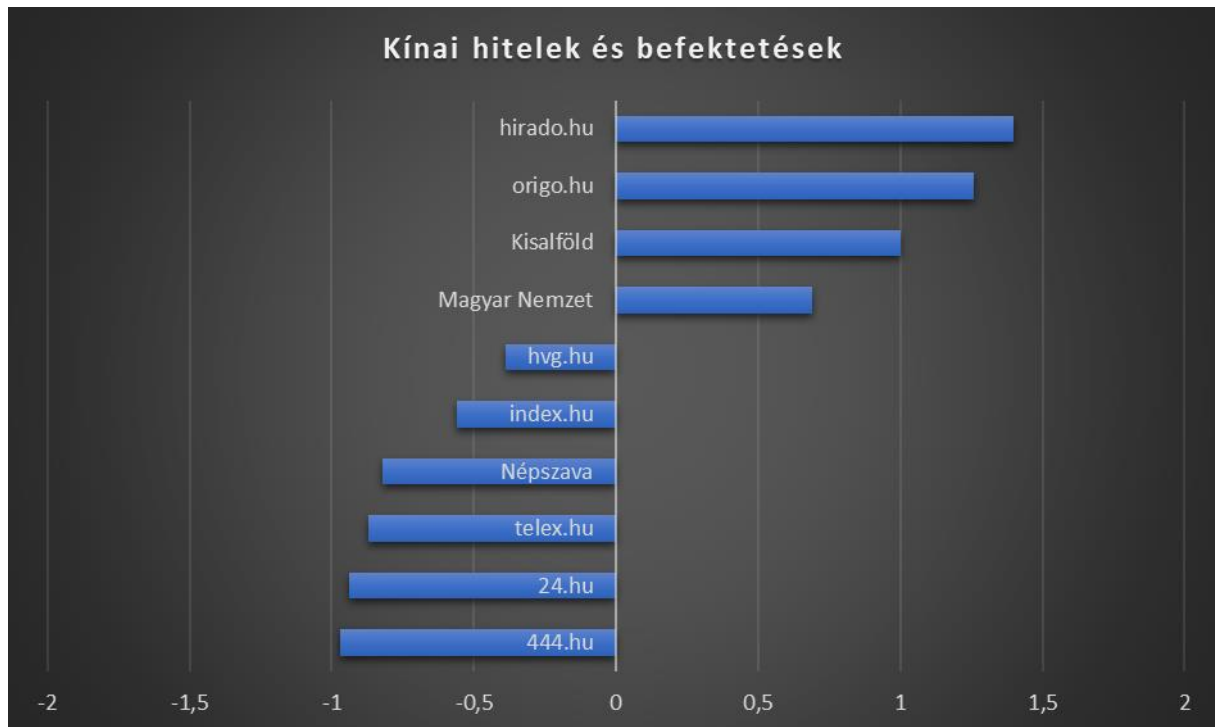
4. ábra

Az előző két témához képes némileg kevesebb figyelmet kapott a kínai hitelek és befektetések (beleértve a Belgrád-Budapest vasutat) ügye. Bár e témakör belpolitikai jelentősége egyértelmű, a járvány által meghatározott időszakban némileg háttérbeszorult, hiszen maguk a látványos kínai beruházások – így a vasútépítés is – lelassultak vagy elmaradtak. A téma belpolitikai meghatározottságát jól mutatja, hogy e témakör kapcsán nem annyira maga Kína, mint inkább a beruházások jogi és anyagi körülményei kerültek a kritikus megszólalások célkeresztjébe. Azaz, például a Belgrád-Budapest vasút felújítását nem a kínai szál miatt érték bírálatok, hanem a projekt költségei, a transzparencia hiánya és a magyar állam titkolózása, illetve a korrupció lehetősége szerepelt a leggyakrabban a negatív hangvételű cikkekben. Mindez persze közvetve Kínára is rossz fényt vet e médiumok olvasói szemében. A pozitív

narratíva értelmében viszont a modernizált vasúti összeköttetés logisztikai központtá teheti hazánkat, erősítheti a kapcsolatokat Szerbiával (amely ország egyébként a vakcinadiplomácia témakörben is pozitív színben tűnt fel ugyanezen sajtóorgánumokban), a kínai Selyemút fontos állomásává teheti hazánkat, és stratégiai jelentőségű lépés a felemelkedő (Eur)Ázsia irányába.

5. ábra

Bár a kínai vakcinák hatékonyságának ügyéhez képest kevesebb figyelmet kapott, de még így is az összes vizsgált cikk 12 százaléka foglalkozott a kínai és a magyar vakcinadiplomácia témájával. A kormánnyal szimpatizáló médiumok leginkább a Kínából Magyarországra érkezett vakcinaszállítmányokról szóló híreket részesítették előnyben, amelyek hangsúlyozták a magyar külpolitika sikerét e téren, és persze számos fényképezési lehetőséget biztosítottak a vakcinákat a reptéren fogadó, vagy egy-egy újabb szállítmány indulását és érkezését bejelentő politikusoknak. A kritikus média két irányból közelítette meg e témát. Egyfelől beszámolt a kínai vakcinák importjáról, de nem mulasztotta el megemlíteni az azok hatékonyságával kapcsolatos negatív nemzetközi tapasztalatokat, és különösen sokat foglalkozott a magyar beszerzés különös körülményeivel, a beszállító cégekkel és a kínai oltóanyag összehasonlításban drámaian magas árával. Mindemellett a kínai

vakcinadiplomácia világban betöltött szerepe is felmerült számos kritikus cikkben, amelyek gyakran Peking befolyásszerző vagy üzleti érdekeit megerősítő törekvésként értékelték a világ más országaiban akár vásárlások, akár adományok útján megjelenő kínai fiókat.

6. ábra

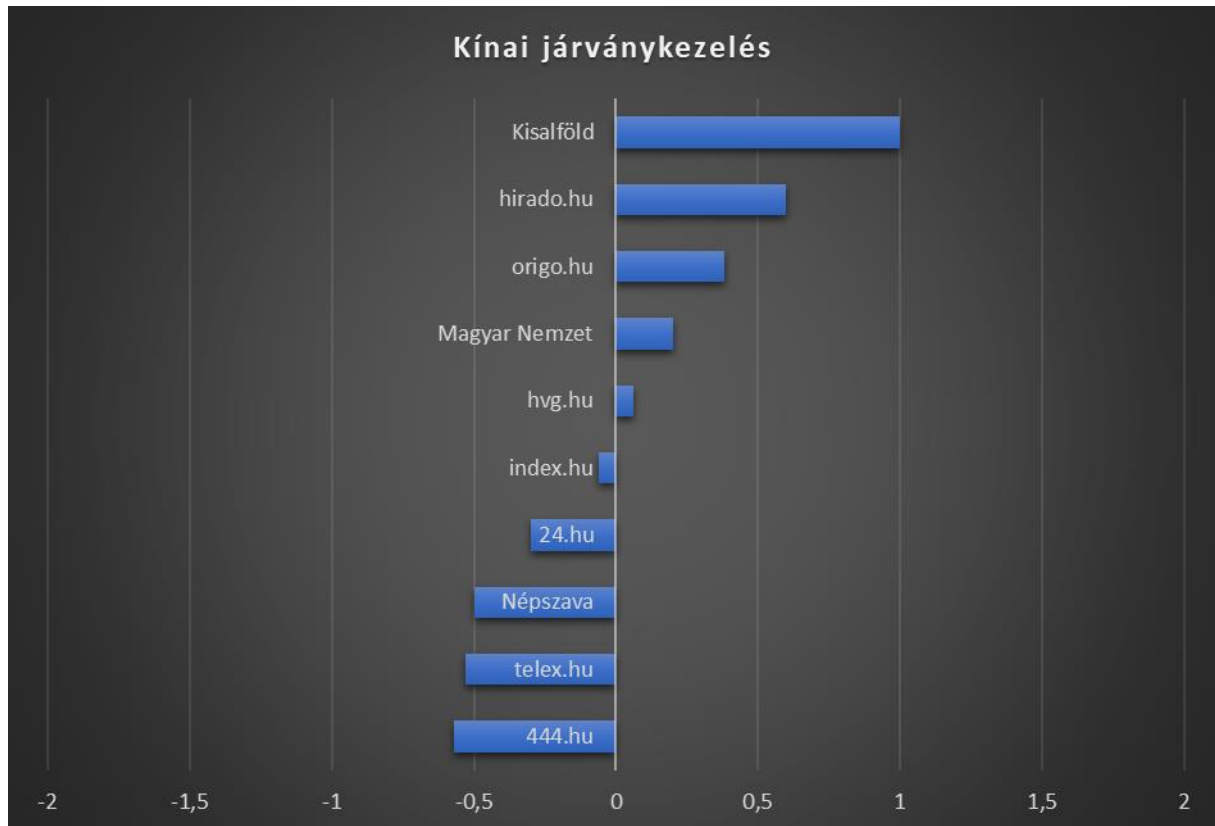

A további témák esetén egyértelműen csökken a magyar belpolitikai faktor, így a pro- és anti-Kína hírforrások fentiekben megszokott mintázata is megbomlik, illetve csökken a polaritás egyes orgánumok hangvétele között.

Mivel a kínai járványkezelés minősége és jellege aligha volt közvetlen hatással a magyar viszonyokra, láthatóan csökkent a legtöbb orgánum esetén a negatív és a pozitív kilengések erőssége. A semleges álláspontú cikkek számát növelte természetesen az is, hogy Kína a járvány ezen szakaszában valóban sikeresnek tűnő járványkezelési eredményeket tudott felmutatni. Az ország lakosságához képest elenyésző számú fertőzöttet találtak, és a zero-covid politika működőképesnek tűnt. Mindezt persze ellensúlyozta a kínai állam által alkalmazott eszközök európai szemmel gyakran autoriter jellege, a totális lezárások szigora. A híradások gyakran nem is bocsátkoztak részletekbe, nem domborították ki sem a pozitív sem a negatív oldalát a kínai járványkezelésnek, csupán a puszta tényekre és számokra

szorítottak, így kevésbé voltak alkalmasak az olvasók Kínáról kialakult képének befolyásolására.

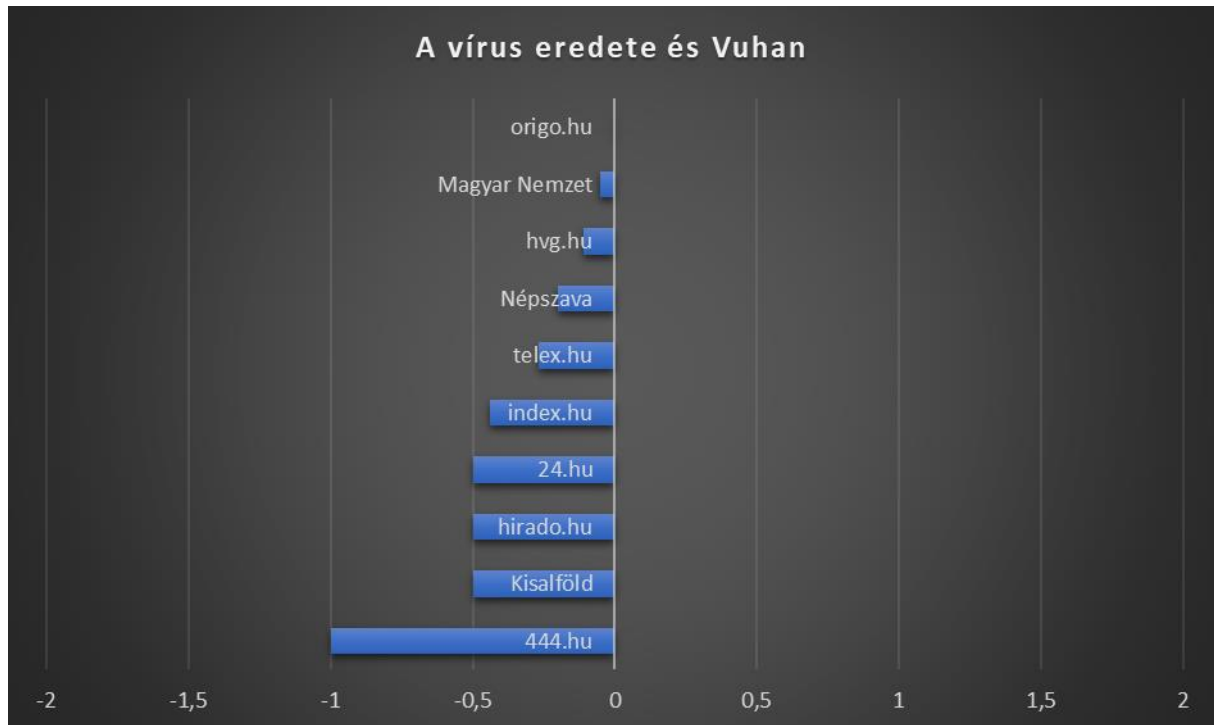
7. ábra

Az összes vizsgált témakör közül a vírus eredete és Vuhan városának ügye lóg ki a leginkább a sorból, hiszen itt az összes vizsgált médium legfeljebb semleges, de meg inkább negatív képet rajzolt Kínáról. A pozitív kicsengésű híradások hiányát magyarázhatja, hogy a vírus eredete körüli kérdőjelek nyilvánvalóan semmilyen magyar belpolitikai vonatkozással nem bírtak, sőt, a járvány kínai eredetének bemutatása akár még kapóra is jöhetett. Szintén szerepet játszhatott a negatív sajtó dominanciájában, hogy e témában csakis külföldi forrásokra támaszkodhatott a hazai sajtó, és a nyugati média nem kímélte Kínát e téren. Különösen gyakran felmerülő kedvezőtlen hír volt Peking számára a WHO vizsgálódása körüli hercehurca, illetve azok a vádak (időnként összeesküvés elméletek), amelyek szerint a vírus egy kínai laboratóriumból szökött meg és a KNK igyekezett akadályozni a forrásának felderítésére irányuló nemzetközi vizsgálatokat. Mivel jelenlegi ismereteink szerint a COVID-19 kórokozója tényszerűen Vuhan városából eredt, és a kínai hatóságok valóban nem álltak a helyzet

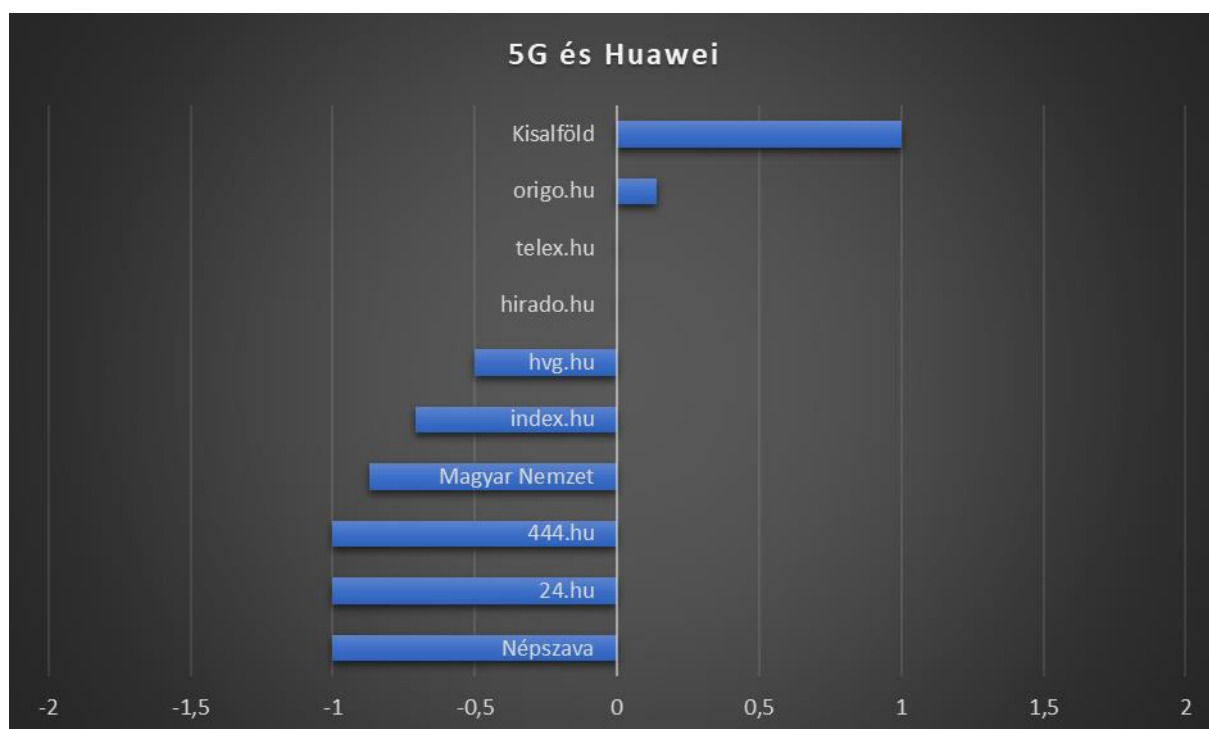
magaslatán terjedésének első heteiben, így e témában nem is lett volna könnyű Peking számára pozitív hangvételű cikkek megírása.

8. ábra

Bár a korábbi években fontos témának számított a kínai vállalatok részvétele az 5G telekommunikációs hálózatok kiépítésében, 2021-re a járvány és a Huawei elleni amerikai fellépés eredményei miatt erősen visszaesett a sajtó érdeklődése a téma iránt. Az összes vizsgált cikk alig 4,5 százaléka érintette ezen ügyet. Bár előfordultak olyan cikkek, amelyek rendkívül pozitív magyar kormányzati üzeneteket közvetítettek az 5G hálózatok fontossága vagy a Huawei kiválósága kapcsán, ezek még a kormányhoz húzó sajtóban sem voltak túlsúlyban. A negatív hangvételű cikkek leginkább az Egyesült Államok által megfogalmazott aggodalmaknak adtak hangot, miszerint az 5G olyan kritikus infrastruktúrát jelent, amibe nem szabad beengedni a kínai cégeket és a mögöttük álló kínai államot. További kritikaként megjelentek a Huawei állítólagos lehallgatási ügyei, vagy más országok hasonló fenntartásai a kínai céggel szemben. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy olyan kevés cikk jelent meg e témában a vizsgált időszakban, hogy az eredmények nem tekinthetők hosszútávon mérvadónak.

9. ábra

Konklúzió

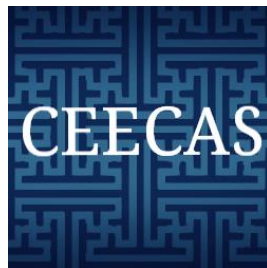
A korábbi évek kutatásaiból levonható következtetések továbbra is jórészt megállják a helyüket. A magyar média Kínával kapcsolatos álláspontja jórészt attól függ, hogy az adott sajtóorgánium miként viszonyul a magyar kormányhoz. Azaz a Kínáról sugárzott képet leginkább a belpolitikai szekértáborok logikája határozza meg.

A Kínai Népköztársaság vagy annak politikai és gazdasági berendezkedése ritkán kap dicséretet még a kormánypárti sajtóban is, míg az ellenzéki és független orgánumok leginkább a magyar vezetés Kína-politikáját kritizálják, de gyakran maga Kína is célkeresztbe kerül. Mindezek alapján elmondható, hogy Kínának nincs erős és rendszerszintű befolyása a magyar médiára, a számára pozitív hangvételű cikkek fő oka a magyar kormány barátságos külpolitikája, nem pedig a sajtó szimpátiája. Ebből az is következik, hogy egy esetleges – bár nem valószínű – magyar politikai irányváltás esetén a Kínával kapcsolatos pozitív narratíva teljesen megszűnhet.

A fentiek alapján valószínűsíthető, hogy Kína általános megítélése a magyar közvélemény körében tovább polarizálódott. A kormánypárti szavazók között a pozitív média narratíva

hatására kedvezőbb kép alakulhatott ki Kínáról az elmúlt év folyamán, míg a független és ellenzéki média olvasói sötétebb színben láthatják Peking szerepét.

Fontos kiemelni, hogy a vizsgált médiumokban megjelent cikkek alapján közvetlen és rendszerszintű kínai dezinformációs törekvéseknek nem látni nyomát. A kormányhoz közeli lapok pozitív hangvétellű cikkeiben sem a kínai narratíva jelenik meg, hanem a magyar kormányzat számára kedvező üzenetek a dominánsnak, igaz, ezek közvetve Kína megítélésére is jó hatással lehetnek.

A kutatás az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövetségének pályázati támogatásával egy nagyobb projekt keretében jelenhetett meg. A „Risky Business? Assessing Political Economic and Technological Risk Perceptions of Relations between the People’s Republic of China and Hungary” című kutatási program öt fő területen vizsgálja Magyarország és Kína kapcsolatait. Az ezen kutatási jelentésben ismertetett médiaviszonyokon túl vizsgáltuk továbbá a magyar közvéleményben Kínáról kialakult képet, a magyar politikai és gazdasági elit körében Kínáról kialakult képet, illetve Kína részvételét a magyar kritikus infrastruktúrában.